

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	12
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	12
ขอบเขตการวิจัย	12
นิยามศัพท์เฉพาะ	13
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	14
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลองข้าว	14
ความเชื่อที่เกี่ยวกับหลองข้าว	45
ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านต้นแหน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	58
กรอบแนวคิดในการวิจัย	68
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	69
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	69
ประชากรและหลองข้าวที่ใช้ในการวิจัย	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	76
การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
การวิเคราะห์ข้อมูล	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	78
ตอนที่ 1 เนื้อหาและข้อมูลด้านนามธรรมที่ส่งต่อการออกแบบและการก่อสร้าง สถาปัตยกรรมห้องข้าวแบบไทยเงิน บ้านต้นแห่น อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	79
ตอนที่ 2 หลักเกณฑ์การออกแบบและการสร้างทางรูปธรรมของสถาปัตยกรรม ห้องข้าวแบบไทยเงิน บ้านต้นแห่น อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	99
ตอนที่ 3 สรุปข้อมูลด้านนามธรรมและรูปธรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบก่อสร้าง สถาปัตยกรรมห้องข้าวแบบไทยเงินบ้านต้นแห่น อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	124
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	128
สรุป	128
ข้อเสนอแนะ	133
บรรณานุกรม	134
ภาคผนวก	137
ภาคผนวก ก ห้องข้าวไทยเงิน บ้านต้นแห่นน้อย อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	138
ภาคผนวก ข ห้องข้าวไทยเงิน บ้านต้นแห่นหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	146
ประวัติผู้เขียน	153

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงวันพญานาคนอนหันหัว (เดือนทางภาคเหนือ)	51
2 แสดงวันไถ หว่าน ปลุก เทียว และวันเอาข้าวใส่หลอง	52
3 แสดงวันแฮกดีข้าว	53
4 แสดงวันผีหอบเข้า หอบออกหลอง	53
5 แสดงวันจกข้าว (เป็นข้างขึ้น ข้างแรม)	56
6 แสดงวัน จกข้าว เป็นรูปสัญลักษณ์	56
7 ที่ตั้งของสถาปัตยกรรมหลองข้าวแบบไทยเงิน จำแนกตามรายหลัง	80
8 ความสูงของสถาปัตยกรรมหลองข้าวแบบไทยเงิน จำแนกตามรายหลัง	84
9 การหันหน้าจั่วของสถาปัตยกรรมหลองข้าวแบบไทยเงิน จำแนกตามรายหลัง	89
10 ตำแหน่งทางขึ้นบันไดของสถาปัตยกรรมหลองข้าวแบบไทยเงิน จำแนกตามรายหลัง	93
11 สัดส่วนของสถาปัตยกรรมหลองข้าวแบบไทยเงิน จำแนกตามรายหลัง	125
12 ขนาดหลองข้าว สถาปัตยกรรมหลองข้าวแบบไทยเงิน จำแนกตามรายหลัง	126

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพ 1 ยุงข้าวในแขวงเชียงขวาง ประเทศลาว	2
ภาพ 2 ยุงข้าวในหมู่บ้านผาจอง เมืองน้ำบัก ประเทศลาว	3
ภาพ 3 ยุงข้าวในเมืองสะหวันนะเขต ประเทศลาว	3
ภาพ 4 ยุงข้าวในหมู่บ้านยางเกียง เชียงตุง ประเทศพม่า	4
ภาพ 5 ยุงข้าวในเมืองเลน เชียงตุง ประเทศพม่า	4
ภาพ 6 ยุงข้าวในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น	5
ภาพ 7 ยุงข้าวในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	6
ภาพ 8 ยุงข้าวในจังหวัดลพบุรี	7
ภาพ 9 ยุงข้าวในอำเภอลุน จังหวัดพะเยา	7
ภาพ 10 ยุงข้าวในจังหวัดน่าน	7
ภาพ 11 ยุงข้าวในจังหวัดเชียงราย	7
ภาพ 12 ยุงข้าวในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	8
ภาพ 13 ยุงข้าวในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่	8
ภาพ 14 ยุงข้าวในอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่	8
ภาพ 15 ยุงข้าวในหมู่บ้านไร่หลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	8
ภาพ 16 หลอดข้าวในหมู่บ้านต้นแหน ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าตอง	9
ภาพ 17 หลอดข้าวถูกเปลี่ยนรูปลักษณะเพื่อใช้สอยหน้าที่อื่น	11
ภาพ 18 ฉางข้าว	15
ภาพ 19 ยุงข้าว	15
ภาพ 20 เตี้ยม	16
ภาพ 21 ตะล่อม หรือเสวียน	16
ภาพ 22 สัด หรือถัง	16
ภาพ 23 กระพ้อม	17
ภาพ 24 กระบุง	17
ภาพ 25 กระเชอ	17
ภาพ 26 ทะนาน	17

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
ภาพ 27 เกวียน	18
ภาพ 28 เบียด และการหาเบียด	18
ภาพ 29 คู่ หรือ ครัว	19
ภาพ 30 คันไถ	19
ภาพ 31 จอบ	19
ภาพ 32 ไม้หอบกล้า	20
ภาพ 33 กระจาดชัก	20
ภาพ 34 คราด	20
ภาพ 35 เข็นดี	21
ภาพ 36 ขอลาย	21
ภาพ 37 เคียว	23
ภาพ 38 เคียวขอ	23
ภาพ 39 แกระ	23
ภาพ 40 ชงโลง	24
ภาพ 41 ขาหมา	24
ภาพ 42 ไม้หนีบ	24
ภาพ 43 ครกไม้	24
ภาพ 44 มองตำข้าว	25
ภาพ 45 เครื่องสีข้าว	25
ภาพ 46 เครื่องสีฝัด	25
ภาพ 47 นึ่งข้าวเจือ	26
ภาพ 48 พัดวี	26
ภาพ 49 หล่องข้าวที่ติดกับตัวเรือน	33
ภาพ 50 หล่องข้าวที่แยกกับตัวเรือน	34
ภาพ 51 ส่วนของไต้ฉุนหล่องข้าว	34
ภาพ 52 ฐานเสาแบบต่าง ๆ	35
ภาพ 53 เสาหล่องข้าวที่เป็นเสาไม้จริง	37

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
ภาพ 54 เสาหลองข้าวที่เป็นเสาปูน	37
ภาพ 55 แวงเดี่ยว หรือคานเดี่ยว	38
ภาพ 56 แวงคียบ หรือคานคู่	38
ภาพ 57 ตงไม้	39
ภาพ 58 พื้นไม้	39
ภาพ 59 โครงคร่าวและฝาผนัง	40
ภาพ 60 ประตูเก็บข้าว	40
ภาพ 61 พิไล (ระเบียง) และเสาพิไล	41
ภาพ 62 ช่อ อะเส ตังไม้ ออกไก่ จันทัน ระแนง	42
ภาพ 63 น้ำย่อย (เชิงชาย) ปั้นลม ไม้หน้าแหนบ (หน้าจั่ว)	43
ภาพ 64 กระเบื้องดินขอ (ดินเผา)	44
ภาพ 65 กระเบื้องดินซีเมนต์ (ปลายตัด)	44
ภาพ 66 กระเบื้องดินซีเมนต์ (วิบุรณ์ศรี)	44
ภาพ 67 กระเบื้องดินซีเมนต์ (หางว่าว)	45
ภาพ 68 พิธีกรรมข้าวภาคเหนือ	50
ภาพ 69 แผนที่ประเทศไทย	59
ภาพ 70 แผนที่ภาคเหนือ	60
ภาพ 71 แผนที่จังหวัดเชียงใหม่	61
ภาพ 72 แผนที่อำเภอสันป่าตอง	62
ภาพ 73 แผนที่หมู่บ้านต้นแหนหลวงและต้นแหนน้อย	62
ภาพ 74 การแต่งกายของชาวไทเงิน	66
ภาพ 75 แผนที่ผังของหมู่บ้านต้นแหนน้อยและตำแหน่งหลองข้าว	74
ภาพ 76 แผนที่ผังของหมู่บ้านต้นแหนหลวงและตำแหน่งหลองข้าว	75